

Прикінцевих положень Закону України «Про охорону культурної спадщини» до вирішення питання про занесення до Реєстру вважається пам'яткою місцевого значення, на яку поширюються вимоги цього Закону.

Статус щойновиявленого об'єкта культурної спадщини міста Глухова мають Садибний будиночок П. Сніжка, Федорівське ремісниче училище, Північний флігель, Південний флігель, Садиба Олександровичів, Головний будинок, Флігель.

Таким чином, у м. Глухові та Глухівському районі Сумської області налічується об'єктів культурної спадщини національного значення за видами: «пам'ятка історії та архітектури» – 7, «пам'ятка історії, архітектури та монументального мистецтва» – 1, «пам'ятка історії» – 1, «пам'ятка археології» – 1; об'єктів культурної спадщини місцевого значення за видами: «пам'ятка історії, архітектури та містобудування» – 15, «пам'ятка архітектури та містобудування» – 12, «пам'ятка археології, містобудування, історії та ландшафту» – 1, «пам'ятка історії» – 1. Слід зазначити, що вказана інформація фіксується лише в Реєстрі, в інших документах (постановах, наказах, розпорядженнях) вона відсутня.

Враховуючи вище викладене, можна стверджувати, що Глухівщина – це не тільки мальовничий край, наділений красою природи, а й місце скупчення великої кількості об'єктів культурної спадщини, це дійсно велика історична нерухома спадщина нашого народу.

Без перебільшення, треба віддати належне в питанні охорони об'єктів культурної спадщини м. Глухова функціонуванню Національного заповідника «Глухів», створеного у 1994 році з метою збереження і раціонального використання пам'яток культури м. Глухова.

Підсумовуючи, констатуємо, що за нинішніх умов збереження об'єктів культурної спадщини є архіважливим, тому що наша держава дуже багата культурною спадщиною, але облікова документація як її охоронний чинник заповнюється і систематизується не належним чином. Також свій відбиток у край непростої становищі цієї сфери накладає й нестабільна законодавча база охорони культурної спадщини, яка постійно і часто змінюється.

На наш погляд, потрібно провести на державному рівні загальну, повну і всеохоплюючу інвентаризацію об'єктів культурної спадщини України та їх облікової документації. Все має бути приведено у відповідність за одним стандартом. Цілком можливо запозичити досвід інших країн, але з урахуванням українських ментальних особливостей. Необхідно зберегти велику культурну спадщину нашої держави для прийдешніх поколінь.

ПОСИЛАННЯ

1. Вечерський В.В. Архітектура Гетьманщини у творчості Тараса Шевченка // Сіверщина в історії України. – Збірник наукових праць. – К. – Глухів, 2014. – С.
2. Прибега Л.В. Історія і сьогодення обліку пам'яток в Україні // Праці Центру пам'яткознавства. – Науковий збірник. – К., 2016. – С. 8–9.
3. Акуленко В.І. На дискусійних перехрестях пам'яткознавства // Праці Центру пам'яткознавства. – Науковий збірник. – К., 2016. – С. 270.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2012 № 929. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

5. Постанова Ради Міністрів Української РСР від 24.08.1963 № 970. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.09.2009 № 928. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
7. Наказ Міністерства культури і туризму України від 15.09.2010 № 706/0/16–10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
8. Наказ Міністерства культури і туризму від 30.12.2008 № 1642/0/16–08. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
9. Наказ Міністерства культури України від 14.04.2014 № 212. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
10. Розпорядження Представника Президента України в Сумській області від 28.12.1992 № 349. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
11. Поточний архів Міністерства культури України.

Харковенко Р.В. Аналіз учетної документації на об'єкти культурного насліддя міста Глухова і Глуховського району Сумської області

В статті розглядається і аналізується питання сучасного стану учетної документації на об'єкти культурного насліддя міста Глухова і Глуховського району Сумської області.

Ключові слова: *учетная документація, об'єкт культурного насліддя, Государственный реєстр недвижимых пам'яток України.*

Kharkovenko R.V. A review of records on objects of cultural heritage of the city of Hlukhiv and Hlukhiv district, Sumy region

The article discusses and analyzes the issue of the current state of records on objects of cultural heritage of the city of Hlukhiv and Hlukhiv district, Sumy region.

Key words: *records, object of cultural heritage, the State register of immovable monuments of Ukraine.*

08.02.2017 р.

J

УДК 719 (477): 168.322

**А.О. Горькова
Г.М. Бичковська**

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЦЕНТРУ ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВА НАН УКРАЇНИ І УТОПІК

У статті висвітлено регіональні особливості охорони та збереження історико-культурної спадщини України. Проаналізовано регіональні програми 2016–2018 рр. у пам'яткоохоронній та культурній сфері міст Києва, Чернігова, Полтави, Івано-Франківська, Миколаєва. Розкрито основні чинники впливу на пам'яткоохоронну регіональну політику в різних областях України: особливості культурно-географічного положення, геополітичні фактори, культурно-історичні впливи, наявність та домінування певних видів пам'яток.

Ключові слова: *пам'ятки, Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, регіональні особливості, програма охорони культурної спадщини, області і міста України.*

Серед домінуючих завдань Центру пам'яткознавства Національної академії наук України і Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (далі – Центр) є розробка важливих, актуальних тем, що залишилися невирішеними та насущними на сьогодні у пам'яткоохоронній сфері. Серед таких на особливу увагу заслуговує науково-дослідна тема (далі – НДР) «Актуальні проблеми збереження нерухомих пам'яток України з урахуванням регіональних особливостей (південно-східний, західний, північний, центральний регіони)». НДР роз-

Таблиця 1

1.	План заходів на 2016–2018 рр. з реалізації Стратегії розвитку м. Києва до 2025 року [1].	Перелік пам'яток та об'єктів нерухокої культурної спадщини м. Києва, що додається до історико-архітектурного опорного плану, нараховує 3481 об'єкт. Державний реєстр нерухомих пам'яток України національного значення – 165: пам'яток архітектури – 2, пам'яток містобудування – 6, пам'яток історії – 124, пам'яток археології – 23.
2.	Міська цільова програма з охорони та збереження пам'яток культурної спадщини м. Чернігова на 2016–2021 рр. [2].	На державному обліку знаходиться 453 об'єкти культурної спадщини. Державний реєстр нерухомих пам'яток України національного значення – 22: пам'яток археології – 2, пам'яток історії – 3, пам'яток архітектури – 17. Крім того, на обліку знаходиться 32 щойно виявлені пам'ятки археології, 42 щойно виявлені пам'ятки історії і 3 щойно виявлені пам'ятки монументального мистецтва.
3.	Міська програма охорони культурної спадщини і збереження історичного середовища м. Полтави на 2013–2017 рр. [3].	На державному обліку знаходиться 482 об'єкти культурної спадщини. Державний реєстр нерухомих пам'яток України національного значення – 12: пам'яток археології – 1, пам'яток історії – 8, монументального мистецтва – 3. Кількість пам'яток, які потребують невідкладних ремонтно-реставраційних або протиаварійних робіт – 47. У 2016 році розроблено та надано на погодження до Міністерства культури України облікову документацію на 20 об'єктів культурної спадщини.
4.	Програма охорони культурної спадщини м. Івано-Франківська на 2016–2018 рр. [4].	На державному обліку знаходиться 559 об'єктів культурної спадщини. Державний реєстр нерухомих пам'яток України національного значення – 2 пам'ятки. Кількість пам'яток, які потребують невідкладних ремонтно-реставраційних або протиаварійних робіт – 100 об'єктів. При розробці історико-архітектурного опорного плану міста було виявлено і пропонується до існуючого реєстру додати 55 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини (архітектурних споруд).
5.	Програма охорони культурної спадщини м. Миколаєва на 2016–2018 рр. [5].	На державному обліку знаходиться 353 об'єкти культурної спадщини. Державний реєстр нерухомих пам'яток України національного значення – 6. Кількість пам'яток, які потребують невідкладних ремонтно-реставраційних або протиаварійних робіт – 75. Вдалось зібрати дані для укладання науково-облікової документації на 221 пам'ятку та 19 щойно виявлених об'єктів культурної спадщини.

роблялась у рамках цільової програми Відділення історії, філософії та права НАН України «Політико-правові, соціокультурні та цивілізаційні основи модернізації держави і суспільства в Україні». Над тематикою протягом 2015–2016 рр. працювали провідні співробітники Центру під керівництвом професора, доктора технічних наук Л.О. Гріффена. Метою дослідження стало вирішення найбільш актуальних питань збереження нерухомих пам'яток України з урахуванням тих особливостей, якими визначаються самі пам'ятки та задачі їх збереження залежно від специфіки культурно-історичних та природних умов різних регіонів нашої країни. Відповідно завдання НДР полягало у вивченні особливостей пам'яток регіонів України як відносно самостійних одиниць, які склалися на основі та внаслідок взаємодії територіальних та природних умов, спільності історії, культури

і мови, демографічних, соціальних та економічних показників, політичної і правової систем. Прогнозовані результати – виявлення та розробка правильної програми або у широкому розумінні концепції охорони історико-культурної спадщини для різних регіонів або міст.

У процесі наукового дослідження проаналізовано 5 програм охорони культурної спадщини міст України, виявлено певні особливості та узагальнюючі риси (табл. 1).

В основу всіх зазначених програм закладено вимоги Закону України «Про охорону культурної спадщини», Закону України «Про охорону археологічної спадщини», інших нормативно-правових актів, а також положення державних та обласних програм у пам'яткоохоронній галузі [6]. Програми спрямовані на вдосконалення організаційних, матеріально-технічних, правових засад у сфері охорони культурної спадщини і збереження історичного середо-

Рис. 1

Рис. 2

Рис. 3

Рис. 4

вища. Основною метою названих програм є планування та організаційне забезпечення заходів щодо збереження своєрідного історико-архітектурного міського середовища міст, охорони, реставрації, реабілітації та доцільного використання нерухомих пам'яток та охоронюваних територій, комплексного розвитку та привабливості міста. Серед головних завдань домінують наступні: забезпечення процесу науково-дослідних пошуків та досліджень (археологічних, історичних, архітектурних, інженерно-геологічних, архівних) пам'яток та історії міста в цілому; забезпечення умов збереження історичної забудови міста, пам'яток архітектури та містобудування місцевого значення; забезпечення комплексного і послідовного виконання науково-проектних та ремонтно-реставраційних робіт, виконання першочергових протиаварійних та консерваційних робіт на ключових пам'ятках; завершення тотальної інвентаризації історичного фонду, обліку об'єктів культурної спадщини та процесу паспортизації [4].

У всіх програмах вагоме місце приділено діяльності громадськості, а також громадським організаціям та державним установам з охорони культурної спадщини. Зокрема, зроблено акценти на сприянні діяльності громадських організацій з питань охорони та популяризації культурної спадщини, роботі з засобами масової інформації, удосконаленні планування та координації роботи органів управління, а також налагодженні стабільної, систематичної співпраці і взаємних консультацій з історичними містами України і партнерськими пам'яткоохоронними муніципальними структурами [5].

Останньою об'єднуючою складовою згаданих програм є надзвичайно актуальна проблема для України – розвиток туристичної галузі. Унікальний комплекс природних, історико-культурних пам'яток приваблює дедалі більше туристів, у тому числі і іноземних. Отже, розвиток туристичної та курортної галузей упродовж останніх чотирьох років характеризується позитивною та сталою динамікою. Тому для кожного міста запрограмоване створення умов для покращання туристичної привабливості міста через його історико-культурну спадщину, залучення об'єктів культурної спадщини до туристичних маршрутів та розвитку туристично-екскурсійного руху, а також адаптація пам'я-

Рис. 5

ток в новому урбаністичному середовищі згідно з Генеральним планом [2].

Аналіз регіональних програм показує, що органи державної влади та місцевого самоуправління установлюють певний порядок, котрий фіксує суть роботи по охороні культурної спадщини. Тому в основних програмних документах превалюють одні і ті ж цілі, задачі, цільові показники, об'єми фінансування та очікувальні результати реалізації програм, що створює їх певну статичність. Таким чином, на другому плані залишаються регіональні особливості історико-культурної спадщини, які навпаки мали б формувати та задавати напрям культурної програми. Така ситуація не дає можливості повноцінно розкрити атрактивність, сутність та унікальність пам'яток, туристичну привабливість певного регіону, самобутність культури в цілому. На нашу думку, у ході складання програм охорони культурної спадщини варто враховувати особливості культурно-географічного положення, геополітичні фактори, культурно-історичні впливи, наявність та кількість пам'яток національного та місцевого значення, домінування певного виду пам'яток, функціонуючі музейні установи. Якщо всі вищезазначені елементи відобразити на мапі України, то стає зрозумілим, що ситуація у містах різниться, оскільки кожне має свої показники, що у сукупності представляють регіональні особливості (рис. 1–6).

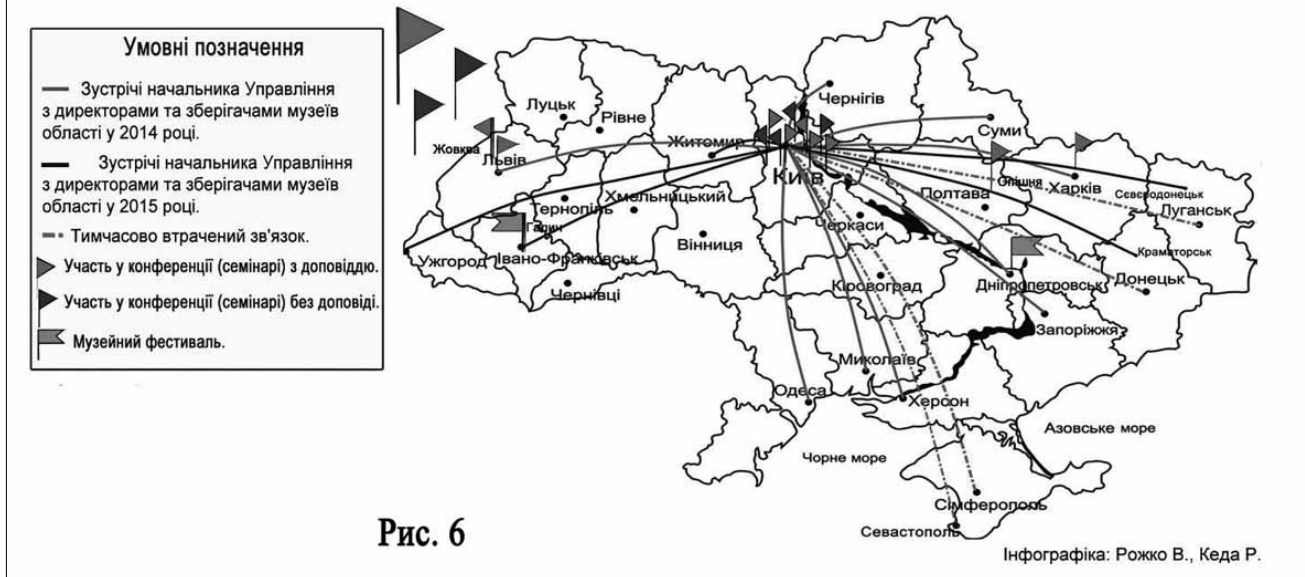
По-перше, в Україні умовно можна виділити три великі регіони, що яскраво відрізняються один від одного матеріальною культурою, традиціями та пам'ятками різних історичних періодів: Центрально-східний (південно-східний), Північний (поліський), Західний (пів-

денно-західний), які мають свої райони і підрайони [7].

Центрально-східний регіон охоплює велику територію центральної та південно-східної України (Середнє Подніпров'я, Слобідська Україна і Південна степова частина). Середнє Подніпров'я – один з найдавніше заселених районів української землі [8]. Переважно – це територія розселення східнослов'янського племені полян, тому матеріальна культура району зберегла багато архаїчних рис, пов'язаних з цим народом. Для культури Слобожанщини, що охоплює східну частину України, характерні риси козацько-селянської степової України. Південь України (степова частина України) в давнину був тереном проживання різних кочівних племен, з давньоруського часу слугував оперативним простором просування русичів на південь, політичного й економічно-господарського освоєння ними Причорномор'я, а з середньовіччя став відомим під назвою «дикі поля», що позначилось на особливостях пам'яток цього регіону [9].

Українське Полісся – певний феномен. Етнографічна східнослов'янська спорідненість цього регіону має глибоке коріння, що сягає праслов'янської минувшини, співучасті у формуванні давньоруської народності та державності. Вона ґрунтується на активній участі жителів різних його частин у козацько-селянських війнах, національно-визвольній боротьбі українського народу, на жвавих економічних і культурних стосунках. Українське Полісся зберегло найдавніші релікти праслов'янської та праукраїнської культури, що є постійними об'єктами вивчення дослідників-археологів, істориків, пам'ятокознавців [10, с. 41–43].

Налагодження комунікації управління музейної справи та культурних цінностей Мінкультури (далі - Управління) станом на січень 2016 року

Найскладніший і дуже різноманітний у пам'яткознавчому аспекті Західний (південно-західний) регіон. Цей край поперемінно входив до складу Давньоруської держави, Галицького, Володимир-Волинського і Галицько-Волинського князівств. Історичні умови багатівкового суспільно-політичного та економічного буття, особливості природного середовища, різного характеру й інтенсивності міжетнічних зв'язків не могли не позначитися на складанні локальних рис матеріальної культури населення. У межах різних природно-географічних зон західноукраїнського регіону виділяється кілька історико-етнографічних районів і підрайонів, що мають виразні локальні особливості культурно-побутових традицій: Волинь, Поділля, Прикарпаття, Гуцульщина, Бойківщина, Лемківщина, Закарпаття [11].

По-друге, всі пам'ятки історії та культури в Україні розміщені дуже нерівномірно, основна їх кількість сконцентрована у Київській, Львівській, Харківській, Полтавській, Чернігівській областях та Кримському півострові (рис. 1). Пам'ятки архітектури, містобудування та монументального мистецтва превалюють у Львівській, Івано-Франківській, Чернігівській, Полтавській, Хмельницькій областях та Криму, найменший показник таких пам'яток – у Рівненській та Запорізькій областях (рис. 2). У 2012 р. до Державного реєстру нерухомих пам'яток України внесено ряд важливих об'єктів архітектури національного значення: замок Галицький XIV–XVII ст., костел кармелітів з монастирським комплексом XVII–XVIII ст., церква Успіння Пресвятої Богородиці (перша половина XVI ст., комплекс споруд Єлецького монастиря XI–XVII ст.), комплекс споруд Троїцько-Іллінського

монастиря XI–XIX ст. та ін. [12].

Чимало в Україні споруд, ансамблів, визначних місць, пов'язаних з важливими історичними подіями, з життям та діяльністю відомих осіб, культурою та побутом народів, тобто пам'яток історії. Вони зосереджені у Львівській, Київській, Харківській, Житомирській та Полтавській областях на відміну від Сумської, Миколаївської та Луганської обл. (рис. 3). Серед пам'яток значна частина занесена до державного реєстру у 2012 р., наприклад пам'ятки історії та монументального мистецтва: костел єзуїтів (1610–1630 рр.), меморіал Українських Січових Стрільців (1915 р., 1998 р.), церква Трьох-Анастасіївська (1884–1893 рр.) [12].

Пам'ятки археології зосереджені у Центрально-східному регіоні, зокрема у Харківській, Запорізькій, Дніпропетровській, Миколаївській та Київській областях (у 2012 р. включено залишки Михайлівського собору 1089 р.), а також на території Кримського півострову; найменше археологічних пам'яток зафіксовано у Західному регіоні України [13, с. 78] (рис. 4).

По-третє, інфографіка функціонуючих музеїв сфери управління Міністерства культури України демонструє різні показники успішності музейних установ у культурно-освітній, науково-дослідній, експозиційній, фондовій, видавничій, реставраційній, а також пам'ятоохороній діяльності [14]. Зокрема, на прикладі обліково-фондової роботи найбільш активними є Вінницька, Полтавська, Харківська та Чернігівська області (рис. 5). Інформаційно-комунікативна взаємодія (участь у конференціях, проведення музейних фестивалів тощо) найкраще налагоджена у Києві, Львові, Пол-

таві та Харкові (рис. 6).

Не варто забувати і про сучасні соціальні та політичні чинники, що мають вагомий вплив на розвиток та загальний стан охорони історико-культурної спадщини регіонів та України загалом. Більшість із них надають певний відтінок, не виходячи за рамки загальної державної політики і українського законодавства, проте трапляються безпрецедентні випадки, що докорінно руйнують систему. Доказом тому є події у південно-східній частині України, російська інтраверсія до Криму, війна на сході, що мають свої наслідки: руйнація нерухомої спадщини, пошкодження або вивезення з території рухомих пам'яток, неоднозначний статус музейних колекцій.

Отже, формування регіону є результатом довготривалого процесу самоорганізації суспільства, яке через покоління накопичує, відтворює та примножує культурні надбання. Осмислення регіональних духовних, культурно-мистецьких здобутків веде до усвідомлення власної культурної ідентичності та відтворення широкої панорами національної культури як частки світової духовної спадщини. Історичне коріння урізноманітнює пам'яткоохоронну складову; сьогодення ж, здається, буде для майбутніх поколінь одноманітну космополітичну культуру. Саме тому головною задачею залишається зберегти те, що залишено нашими предками. Ці та багато інших факторів актуалізують вивчення регіональних особливостей охорони історико-культурної спадщини і на основі цього – формування особливої унікальної стратегії охорони культурної спадщини певного регіону, яку легко реалізувати, а також яка найкраще відповідає йому.

ПОСИЛАННЯ

1. Про затвердження плану заходів на 2016–2018 роки з реалізації Стратегії розвитку міста Києва до 2025 року: Рішення Київської міської ради [від 15 листопада 2016 р. № 412/1416] – С. 135.
2. Міська цільова програма з охорони та збереження пам'яток культурної спадщини м. Чернігова на 2016–2021 роки: Додаток до рішення виконавчого комітету міської ради [від 19 жовтня 2015 р. № 264]. – С. 15.
3. Міська програма охорони культурної спадщини і збереження історичного середовища міста Полтава на 2013–2017 роки: Рішення Полтавської міської ради [від 24 грудня 2012 р.] – С. 15.
4. Програма охорони культурної спадщини міста Івано-Франківська на 2016–2018 роки: Додаток до рішення виконавчого комітету міської ради [від 28 січня 2016 р. № 12–3] – С. 15.
5. Програма охорони культурної спадщини міста Николаєва на 2016–2018 роки: Рішення Миколаївської міської ради [від 25 квітня 2016 р. № 4/9] – С. 15.
6. Про охорону культурної спадщини: Закон України [від 8 черв. 2000 р. № 1805-III] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 39. – С. 333.
7. Народы Европейской части СССР: в 2-х т. – М.: Наука, 1964. – [Т.] 1 / под ред. В.А. Александрова [и др.]. – 1964. – 984 с.
8. Культура і побут населення України: навч. посіб. / В.І. Налко, Л.Ф. Артюх, В.Ф. Горленко [та ін.]. – К.: Либідь, 1991. – 232 с.
9. Малороссия. Новороссия. Крым. Исторический и этнографический очерк / Сост.: А.Г. Макаров, С.Э. Макарова. – М.: АИРО-XXI; СПб: Дмитрий Булганин, 2006. – 320 с.
10. Яковлев О.В. Синергетика регіональних ідентичностей у культурному континуумі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. доктора культурології: 26.00.01 – Теорія та історія культури / О.В. Яковлев; Національна музична академія України імені П.І. Чайковського, Міністерство культури України. – Київ, 2016. – 468 с.
11. Етнографія України: Навч. посібник / За ред. С.А. Макарчука. – Львів: Світ, 1994. – 520 с.
12. Про внесення об'єктів культурної спадщини національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток: Постанова Кабінету Міністрів України [від жовтня 2012 р. № 929].

13. Шпурік К. В. Регіональне картографування природної та історико-культурної спадщини (на прикладі Харківської області): дис. канд. геогр. наук: 11.00.12 / К.В. Шпурік; НАН України, Ін-т географії. – Київ, 2015. – 180 с.

14. Звіт управління музейної справи та культурних цінностей. Управління музейної справи та культурних цінностей (20 серпня 2016 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prostor.museum.ua/post/37790>

Горькова А.А., Бычковская А.Н. Региональные особенности охраны историко-культурного наследия в исследованиях Центра памятниковедения НАН Украины и УООПИК

В статье освещены региональные особенности охраны и сохранения историко-культурного наследия Украины. Проанализированы региональные программы 2016–2018 гг. в памятникоохранной и культурной сфере городов Киева, Чернигова, Полтавы, Ивано-Франковска, Николаева. Раскрыты основные факторы влияния на памятникоохранную региональную политику в разных областях Украины: особенности культурно-географического положения, геополитические факторы, культурно-исторические влияния, наличие и доминирование определенных видов памятников.

Ключевые слова: достопримечательности, Центр памятниковедения НАН Украины и УООПИК, региональные особенности, программа охраны культурного наследия, области и города Украины.

Horkova A.O., Bychkovska H.M. Regional features of the protection of historical and cultural heritage in the studies of the Centre of Monuments Research of the NAS of Ukraine and USPHCM

The article highlights the regional features of the protection and preservation of the historical and cultural heritage of Ukraine. The regional programs of 2016–2018 in the monument and cultural sphere of the city of Kyiv, Chernihiv, Poltava, Ivano-Frankivsk, Mykolaiv are analyzed. The main factors of influence on the monumental protection regional policy in different regions of Ukraine are revealed: the peculiarities of the cultural and geographical situation, geopolitical factors, cultural and historical influences, the presence and dominance of certain types of monuments.

Key words: sights, Centre of Monuments Research of the NAS of Ukraine and USPHCM, regional features, the program of protection of cultural heritage, the region and the city of Ukraine.

07.02 2017 р.

j

УДК 719:27–523]:27–732.3](477) «170/174» (045)

Н.М. Сенченко

ОХОРОНА ЦЕРКОВНИХ ПАМ'ЯТОК В УКРАЇНІ (ПЕРША ПОЛОВИНА ХVІІІ СТ.)

Стаття присвячена історії започаткування правового режиму охорони церковних старожитностей у контексті загального памятникоохоронного руху першої половини ХVІІІ ст. Висвітлено роль Синоду у збереженні церковних пам'яток, подано характеристику окремих документів Синоду та Сенату.

Ключові слова: церковні старожитності, охорона пам'яток, укази, розпорядження, Синод, Сенат.

Переоцінка ролі церкви у сучасних реаліях як важливої складової духовного і культурного розвитку суспільства сприяла зміні ставлення до церковних старожитностей. Загальновідомо, що у лоні церкви народжувалися та зберігалися об'єкти культурної спадщини, яким випала доля стати пам'ятками: шедеври архітектури, іконопису, розпису, церковного начиння, богослужбових книг, писемних джерел тощо. З часом частина із них була передана до музеїв, частина потрапила за кордон, частина осіла у приватних колекціях. Доля нерухомих цер-